

Vlaams
Parlement

vergadering **C227**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 1 april 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kurt Vanryckeghem aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over cybersecurity van ondernemingen naar aanleiding van de hack bij Microsoft Exchange – 2504 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de kwetsbaarheid van Vlaamse bedrijven inzake cyberveiligheid – 2544 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de oproep van economen tot hervormingen op het vlak van onderzoek, ontwikkeling en digitalisering – 2547 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het digitale kompas van de Europese Unie – 2666 (2020-2021)	6
VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het informeel leren – 2546 (2020-2021)	10
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de samenwerking tussen maatwerk- en reguliere bedrijven – 2677 (2020-2021)	13
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het aantal controles en controleurs bij de afdeling Vlaamse Sociale Inspectie – 2696 (2020-2021)	17
VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toegang tot internet voor werkzoekenden die een opleiding volgen – 2703 (2020-2021)	19

VRAAG OM UITLEG van Kurt Vanryckeghem aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over cybersecurity van ondernemingen naar aanleiding van de hack bij Microsoft Exchange – 2504 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de kwetsbaarheid van Vlaamse bedrijven inzake cyberveiligheid – 2544 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, eind 2020 werd door enkele experts gewaarschuwd voor een grote piek van cyberaanvallen in 2021. En dat zou grotendeels te wijten zijn aan de nog steeds durende coronacrisis. Door deze crisis werken veel meer mensen van thuis uit – dat weten we allemaal –, waar vaak ook minder cyberveiligheid heerst dan binnen de ondernemingen zelf.

Cybercriminelen zijn vaak op zoek naar gegevens, om daarmee op een vlotte manier geld te verdienen. En omdat we nu massaal van thuis uit werken, circuleren er heel wat gegevens van ons online. Daarom richten ze hun pijlen op thuiswerkers. Thuiswerkers zijn dus een gegeerd doelwit voor hackers, ook omdat ze via de computer thuis in het netwerk van het bedrijf kunnen infiltreren. Zo komen ze terecht in de databank van ondernemingen. En dat vormt dan weer een grote bedreiging voor heel wat van onze Vlaamse ondernemingen.

Onlangs raakte bekend dat hackers door een kwetsbaarheid in Microsoft Exchange, een populaire e-mailserver, binnen raakten bij het programma en zo binnen raken bij tal van kmo's, lokale besturen, organisaties. In België zijn er al minstens elf slachtoffers te noteren. Het lek werd begin deze maand ontdekt en is intussen gedicht met een update, maar vele gebruikers hebben die update te laat of zelfs niet doorgevoerd. Met alle gevolgen van dien. Cybersecurity is dus meer dan ooit een 'hot topic'.

De vorige Vlaamse Regering had besloten 20 miljoen euro uit te trekken voor die cyberveiligheid. Het gaat over 8 miljoen euro op lange termijn, voor het uitbouwen van topcybersecurity-onderzoek; 9 miljoen euro op middellange termijn, voor het vertalen van het onderzoek naar concrete toepassingen voor bedrijven; en 3 miljoen euro op korte termijn, voor bewustmaking en opleiding.

Minister, zal de Vlaamse Regering stappen ondernemen om bedrijven extra te waarschuwen of te ondersteunen betreffende het gehackte Microsoft Exchange? Zal er bijvoorbeeld een communicatie komen?

Cyberaanvallen en het zich daartegen wapenen is uiteraard niet enkel een Vlaamse zaak. Intussen zijn het Centrum voor Cybersecurity België (CCB) en het Computer Emergency Response Team (CERT.be) al volop bezig met het opsporen en ondersteunen van deze slachtoffers. Hoe loopt de samenwerking met de andere regeringen om enerzijds onze bedrijven daar zo goed als mogelijk tegen te wapenen en anderzijds ook de opvolging door politiediensten daarvoor te versterken?

Een jaar geleden liep een overheidsopdracht vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) voor het opleiden van experts. Bedrijven konden een scan laten uitvoeren over hoe veilig hun bedrijf is. Er werd met advies op maat gewerkt.

Een klein bedrijf heeft immers heel ander advies nodig dan een groot bedrijf. En soms heb je heel gespecialiseerde expertise nodig om een plan te maken – niet om te beveiligen, maar om het plan te maken. Hoever staat deze opdracht? Hebben veel bedrijven hierop ingetekend? Zijn er good practices uit voortgekomen?

Hoe loopt de stuurgroep rond cybersecurity? Wat is hier al uit voortgekomen? Wat is de evaluatie?

Tot slot, een jaar geleden had ongeveer 12 procent van de bedrijven een verzekering genomen tegen dergelijke cyberaanvallen. Hebt u zicht op wat dat cijfer vandaag is?

Ik dank u voor uw antwoorden, minister.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het is al lang geen geheim meer: deze coronacrisis heeft de digitalisering versneld. Dat is uiteraard een positieve zaak, want de toekomst zal digitaal zijn. Toch brengt dit ook de nodige gevaren en valkuilen met zich mee.

Zo lazen we eerder deze week dat het Centrum voor Cybersecurity en het security-bedrijf Secutec waarschuwen voor een mogelijke tsunami aan cyberaanvallen in de komende weken. Op het dark web circuleert intussen een lijst met alle Belgische bedrijven en organisaties die kwetsbaar zijn op het vlak van cybersecurity.

Minister, eind vorig jaar kondigde u aan werk te maken van begeleidingstrajecten voor cyberveiligheid. U trok 4 miljoen euro uit voor negen gespecialiseerde bedrijven die kmo's moeten begeleiden en adviseren inzake cyberveiligheid.

Minister, hoever staat u met de operationele uitrol van dit plan?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben blij met deze vragen over cyberveiligheid. Het is belangrijk dat we onze kmo's voldoende sensibiliseren voor deze zich steeds verder verspreidende nieuwe vorm van criminaliteit. Ik kan op deze manier een stand van zaken geven van het beleidsplan cybersecurity.

Omdat we beschikken over een operationele Beleidsagenda Cybersecurity heeft VLAIO direct kunnen inspelen op dit voor vele ondernemingen belangrijk onderwerp. Zo werden ondernemingen via de socialmediakanalen van VLAIO, de websites vlaio.be en de thematische website digitaaltoekomst.be gewaarschuwd voor dit veiligheidsincident. Tevens werden enkele handvaten aangereikt hoe hiermee om te gaan. Ik nodig iedereen graag uit om kennis te nemen van de informatie en tools die VLAIO in samenwerking met topdeskundigen ter beschikking stelt. De webpagina's rond cybersecurity werden al meer dan 27.000 keer bekeken. Dat lijkt me gewoon spectaculair.

Collega Vanryckeghem, cyberveiligheid stopt inderdaad niet aan de grenzen en daar waar dit betrekking heeft op de openbare orde is het ook bij uitstek een federale materie. Op ambtelijk niveau is er op geregelde tijdstippen overleg met het CCB. Vlaanderen is bovendien ook actief binnen de Cybersecurity Coalition, een Belgisch partnerschap waarbij spelers uit de academische wereld, openbare instanties en de private sector de krachten bundelen in de strijd tegen cybercriminaliteit. Het is hierbij belangrijk dat alle beleidsniveaus vanuit hun bevoegdheden complementair werken om de cyberveiligheid van onze bedrijven te versterken.

Het klopt dat er vorig jaar als onderdeel van de beleidsagenda een overheidsopdracht is uitgeschreven vanuit VLAIO rond cyberveiligheid. De doelstelling hierbij

was om een pool van gespecialiseerde cybersecuritydienstverleners te selecteren die Vlaamse kmo's diepgaand kunnen adviseren en begeleiden inzake cyberveiligheid. Finaal werden negen dienstverleners geselecteerd en werd alvast 4 miljoen euro vrijgemaakt. Deze omvangrijkere trajecten zijn complementair aan de eerstelijnsdiensten die voorzien worden via de dienstverleners van het contract ondernemerschap of een eerste advies of opleiding via de kmo-portefeuille.

Sinds begin januari kunnen kmo's via VLAIO effectief een beroep doen op de cybersecurityverbetertrajecten. Het gaat hierbij steeds om een totaalpakket. Hierin wordt de kmo, naast een assessment en de opmaak van een actieplan, ook begeleid door de dienstverlener om de meest cruciale punten inzake cyberveiligheid onmiddellijk te remediëren.

Sinds 1 januari werden al een tiental cybersecurityverbetertrajecten opgestart. De eerste ervaringen leren dat er nog veel tijd en energie geïnvesteerd moet worden door de dienstverleners om kmo's te overtuigen – gewoon nog maar overtuigen – van de meerwaarde van een investering in cyberveiligheid, waarvan de bedrijven geen onmiddellijke return zien.

De vraag is echter steeds meer niet óf je ooit het slachtoffer wordt van een cyberaanval, maar wanneer. Je kunt dus maar beter voorbereid zijn. Het is dan ook noodzakelijk dat de partners in het VLAIO-netwerk parallel aan de uitrol van de cybersecurityverbetertrajecten sterk blijven inzetten op het sensibiliseren van bedrijven rond de risico's inzake cyberveiligheid. Via de verschillende informatie- en sensibiliseringsacties werden sinds midden 2020 al 2500 ondernemingen bereikt rond cyberveiligheid.

De stuurgroep rond cybersecurity komt viermaal per jaar bijeen. In de stuurgroep zetelen vertegenwoordigers van ondernemersorganisaties en specialisten van kennisinstellingen. Dat werkt eigenlijk goed. Daarnaast was er al interactie tussen de leden van de stuurgroep en het CCB.

De cijfers waarnaar verwezen wordt zijn afkomstig uit de laatste bevraging van Statbel, die dateert van 2019. Voor 2020 werd deze bevraging niet herhaald. Vanuit het veld van stakeholders wordt wel het signaal gegeven dat er een sterke toename is van het aantal bedrijven dat een verzekering zou afsluiten tegen ICT-veiligheidsincidenten. Exacte cijfers die dit bevestigen, hebben we echter niet.

Hierbij wens ik toch ook op te merken dat we moeten opletten dat de ondernemingen door het afsluiten van een verzekering denken dat het probleem opgelost is en er niet verder gewerkt moet worden aan de cyberveiligheid van de onderneming. Dat is natuurlijk helemaal fout. We moeten iedereen overtuigen dat men daarin moet blijven investeren.

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (CD&V): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

U merkt terecht op dat het heel belangrijk is om onze bedrijven te blijven overtuigen om eerder preventief te werken dan brandjes te blussen nadien, wat nu jammer genoeg meestal het geval is. Het is een probleem dat inderdaad niet onderschat mag worden, want zoals de procureur van West-Vlaanderen mij enkele jaren geleden al voorspelde: de echte criminelen lopen niet meer op straat, ze zitten achter hun computer. Dus dit is een belangrijke zaak om de volgende maanden en jaren te blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u voor het antwoord.

We weten ook dat er bij Agentschap Innoveren en Ondernemen een scan is waarop je een beroep kan doen om te zien hoe Vlaamse ondernemers scoren op het vlak van cybersecurity. Dat bestaat uit een advies- en coachingtraject. Het is de vraag in welke mate die tool goed gebruikt wordt, want je kunt bedrijven daar uiteindelijk niet toe dwingen. Als het zou blijken dat die tool onvoldoende gebruikt wordt – wat is onvoldoende? –, zou men dan geen campagne kunnen opzetten om ondernemingen te wijzen op de bestaande tool?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voor de twee aanvullende vragen: we werken eigenlijk structureel verder aan sensibilisering en advies. Collega Gryffroy, de dienstverleners maken gebruik van de tool in functie van die 2500 sessies en acties. Maar nogmaals, ik heb het pijnpunt vermeld: het volstaat nog niet, we hebben nog geen 'sense of urgency'. We hebben wel al bijna 2000 scans, dat is al iets. Maar een scan is één ding. Dat moet nog leiden tot effectieve investeringen, en daar wringt nog altijd het schoentje. Ik ben dus zoekende hoe ik de sense of urgency nog een stuk hoger kan maken. Alle instrumenten zijn klaar, men kan de kmo-portefeuille gebruiken, maar ja, er is nog werk aan de winkel op dat punt. Maar naar volgende week toe is het misschien nuttig om eens te bekijken of we die drempels kunnen verlagen. Volgende week wordt er van de periode van het paasreces gebruik gemaakt om eens met VLAIO te bekijken of we misschien op die manier wat souplesse kunnen brengen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de oproep van economen tot hervormingen op het vlak van onderzoek, ontwikkeling en digitalisering
– 2547 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het digitale kompas van de Europese Unie
– 2666 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ja, gekoppelde vragen zegt u, maar het zijn gewoon twee vragen van mij, dacht ik. Eerst de vraag van de economen?

De voorzitter: U mag ze beide in één keer stellen. Ik denk dat het de bedoeling was om tot één antwoord te komen. Uiteindelijk gaat het over hetzelfde, vanuit twee verschillende invalshoeken.

Andries Gryffroy (N-VA): Oké. Eerst dan over de vraag van de economen.

"Never waste a good crisis!", klonk het bij Winston Churchill in de vorige eeuw. Ik denk dat dat een uitspraak is die we vandaag ook nog altijd goed kunnen gebruiken. Want hoewel we ons nu ook in het midden van een crisis bevinden, moeten we durven bestaande regelgeving en beleid in vraag te stellen. Dat is wat we het 'destructief model' noemen en het is exact wat elf economen onlangs gedaan hebben. In een opiniestuk haalden ze aan dat het belangrijk is om snel te beginnen met het economische relancebeleid en stevige hervormingen aan te

vatten. Deze hervormingen moeten voor hen worden doorgevoerd in verschillende domeinen, waaronder ook onderzoek en ontwikkeling en digitalisering.

Ik citeer even hun aanbevelingen:

"[I]nnovatie en O&O zijn essentieel voor ons groeipotentieel, maar er moet veel meer aandacht gaan naar de verspreiding over de economie. Vandaag scoort Vlaanderen vrij goed op vlak van O&O, maar zit dat vooral geconcentreerd bij een aantal grote bedrijven in een aantal sectoren."

Tweede aanbeveling: "De versnelde inspanningen op het vlak van digitalisering zijn een van de meest positieve gevolgen van deze crisis. Maar die lijn moet doorgetrokken worden met de snelle uitrol van 5G, aandacht voor vergunningsprocessen en stralingsnormen en een brede digitalisering waarbij de overheid een voorbeeldrol kan opnemen."

En daarover heb ik inderdaad de vraag gesteld: wat is uw visie op bovenstaande aanbevelingen?

De Europese Commissie stelde op 8 maart het 'Digitaal kompas 2030: de Europese aanpak voor het digitale decennium' voor. In deze mededeling staan de digitale ambities van de EU voor 2030 vastgelegd met daaraan concrete doelstellingen verbonden, onderverdeeld in vier domeinen: digitaalvaardige burgers en hooggekwalficeerde digitale professionals, beveiligde, goed presterende en duurzame digitale infrastructuurvoorzieningen, digitale transformatie van bedrijven en digitalisering van overheidsdiensten.

Digitalisering is niet alleen een uitdaging voor de Europese Unie, maar natuurlijk ook voor Vlaanderen. Zo staat digitalisering centraal in het relanceplan Vlaamse Veerkracht en nam de Vlaamse Regering, soms met andere private partners, daarrond ook al verschillende initiatieven, zoals de digitale quick scan, een oproep voor gerichte steun voor digitale transformatieprojecten. In het licht van deze Europese aankondiging heb ik toch nog volgende vragen, minister: worden er vanuit Europa middelen vrijgemaakt die naar de lidstaten en regio's vloeien, of betreft het hier louter Europese doelstellingen? Op welke manier zult u deze doelstellingen in Vlaanderen omzetten en realiseren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor de vragen. Ik heb met veel interesse kennisgenomen van de vrije tribune van de elf economen. Met hun aanbeveling geven ze duidelijk aan hoe we in de relance maximale impact kunnen realiseren. Ik herken in hun aanbevelingen ook heel wat van de prioriteiten die ik zelf centraal stel in dit beleid, onder andere rond het aanmoedigen van ondernemerschap, de deregulering of de klimaattransitie. Maar in uw vraag legt u de focus op de twee aanbevelingen rond de verbreding van de innovatiebasis en de digitalisering.

Ik ben het in eerste instantie eens met de bevinding dat Vlaanderen vrij goed scoort op het vlak van Onderzoek en Ontwikkeling. We doen het goed, niet zomaar vrij goed. Dat blijkt ook duidelijk uit de laatste versie van de '3% nota' van het Expertisecentrum O&O Monitoring (ECOOM).

Maar voldoende centen investeren is één zaak, impact genereren is een andere zaak. We hebben het er daarjuist ook een beetje over gehad in het parlement naar aanleiding van uw actuele vraag. In die zin valt de opmerking van de experts over de concentratie van de inspanningen bij een aantal grote bedrijven in een beperkt aantal sectoren zeker niet in dovemansoren. Die opmerking is ook niet nieuw. Ook de Europese Commissie heeft ons hier al op gewezen in het kader van het Europees

Semester. Die concentratie weegt immers op de productiviteitsgroei in de overige sectoren.

Onze uitdaging bestaat er dan ook in het aantal innoverende bedrijven in Vlaanderen op te trekken. In het Vlaamse regeerakkoord is die uitdaging echt verwoord als het verbreden van het O&O-instrumentarium naar de kleine bedrijven. Daarom zijn we gestart met de stapsgewijze bijsturing van een deel van onze innovatie-instrumenten. De voorbije maanden is er al heel wat gebeurd. Ik heb dat eigenlijk al toegelicht naar aanleiding van een aantal andere vragen in de commissie. We gaan de komende maanden nog een aantal bijkomende initiatieven nemen, zoals Flipped Technology Transfer Offices (Flipped TTO's) aan de Vlaamse universiteiten om de kennistransfer en de samenwerking tussen kennisinstellingen en ondernemingen te optimaliseren.

De tweede aanbeveling, het belang van digitalisering, kan ik ook alleen maar onderschrijven. Onze investeringen in imec (Interuniversitair Micro-elektronica-centrum), artificiële intelligentie (AI) en cybersecurity zijn jullie bekend. We willen ook een snelle uitrol van 5G, maar daarvoor is het definitief toekennen van de frequenties natuurlijk van belang. De veiling moet voorbereid worden door onze federale vrienden.

Daarnaast heb ik in een recent antwoord op een vraag van onze voorzitter Robrecht Bothuyne uitgelegd dat we momenteel de modaliteiten onderzoeken om in Vlaanderen, samen met de nutsbedrijven en de operatoren, een 'tower company' op te richten om via infrastructuurdeling de uitrol in heel Vlaanderen te versnellen. Ik denk dat een dergelijk opzet ook kan helpen voor de vergunningen, aangezien we het aantal vergunningsaanvragen hiermee kunnen beperken. Vergunningen en stralingsnormen zijn de bevoegdheid van collega Demir, maar we gaan daar binnen de Vlaamse Regering uiteraard ook de nodige aandacht voor hebben.

Wat het digitaal kompas betreft – u maakt trouwens een interessant bruggetje –, zijn er voor digitalisering twee Europese kaderprogramma's: Horizon Europe en het Digital Europe Programme (DIGITAL). Kort door de bocht is Horizon Europe gericht op onderzoek en innovatie, terwijl DIGITAL gericht is op de uitrol van digitale technologieën. Het digitaal kompas waarvan sprake zal geen nieuwe middelen vrijmaken, maar wel een sturende factor of een kompas zijn in het besteden van de Europese middelen voor digitalisering.

Kan dat helpen om onze doelstellingen te realiseren? Ik wil eerst melden dat dit nog ter discussie staat. De tekst die nu de ronde doet, is een voorstel van de Europese Commissie dat nog besproken moet worden in de Europese Raad en het Europees Parlement. Ik zal proberen om op dat debat te wegen.

Ik ben het eens met het algemene opzet van de tekst dat er meer op deze vier verschillende doelstellingen moet worden ingezet, maar er kan nog wat meer nuance toegevoegd worden. Voor mij ontbreekt er nog een belangrijke subgroep in domein 1 over digitale competenties, namelijk die tussen een basiskennis inzake digitale technologieën en mensen die als 'ICT-specialisten' bestempeld kunnen worden. Het is voor mij even belangrijk om experts in een bepaalde sector een geavanceerde kennis inzake digitalisering mee te geven. Denk bijvoorbeeld aan taalwetenschappers die artificiële intelligentie kunnen toepassen in hun onderzoek of mensen die kritieke infrastructuur beheren en op de hoogte zijn van de nieuwste cybersecuritytechnologieën. Dat is ook net de reden waarom we vorig jaar de Vlaamse AI Academy opgezet hebben. Dat zou ik dus nog in dat plan willen krijgen.

Omtrent veilige infrastructuur – domein 2 – wil ik graag toevoegen dat er zeker naar synergieën moet worden gezocht met het Vlaams Onderzoeksprogramma Cybersecurity. Op die manier verzekeren we dat de uitrol van digitale infrastructuur ook futureproof is. Ik ben wel blij met de nadruk die het digitaal kompas bij infrastructuur

legt op Edge-AI. Deze technologie zorgt ervoor dat AI-berekeningen ter plaatse kunnen worden uitgevoerd, bijvoorbeeld door een smartphone, en data dus niet centraal moeten worden opgehaald en verwerkt. Dat heeft een positief effect op zowel het verbruik als op privacy-aspecten inzake dataverwerking. Edge-AI maakt niet toevallig ook een centraal onderdeel uit van het Vlaams Onderzoeksprogramma AI.

Voor wat ik doe binnen Vlaanderen om de digitale transformatie van bedrijven – domein 3 – een boost te geven, verwijs ik naar het uitgebreide portfolio van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO).

Voor het digitaliseren van overheidsdiensten – domein 4 – nemen we met het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) een aantal initiatieven. We hebben bijvoorbeeld Smart Cities en het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten, waarmee op dit domein goed afgestemd wordt en waarvoor wordt samengewerkt met de collega's Jambon en Somers.

Over dat derde domein is er deze namiddag trouwens een hoorzitting. Ik denk dat dit een ideale appetizer is voor deze namiddag.

De voorzitter: Het is nog niet het uur voor een aperitief, maar het is alleszins een mooie aanzet.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u wel voor het antwoord.

Ik heb een bijkomende vraag over het digitaal kompas. Als u hiervoor doelstellingen vastlegt, zonder dat daar middelen tegenover staan, riskeren we dan niet in een administratieve rompslomp terecht te komen, in de plaats van onze regio vooruit te helpen? Tenzij dat natuurlijk bedoeld is voor heel Europa en dat bepaalde regels eventueel zouden achterblijven, wat dan nadelig kan zijn voor Vlaanderen. Ik zie momenteel het nut daarvan niet echt in. Europa kan wel met van alles bezig zijn, maar de vraag is of we Europa hiervoor nodig hebben.

In het eerste deel van de tekst van de elf economen wordt de vraag gesteld – we hebben het er gisteren ook over gehad – of uw O&O missiegedreven moet zijn of bottom-up moet zijn. Hoe vinden die twee elkaar? Bottom-up heeft het voordeel van de focus te kunnen leggen op die dingen waarvan we denken er sterk in te zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan de speerpuntclusters. Als het missiegedreven is, wordt er gewerkt rond een aantal containerbegrippen, zoals duurzaamheid, digitaal, zorg, die in iedere speerpuntcluster ingevoerd kunnen worden, waardoor we transversaal tussen de verschillende speerpuntclusters zouden kunnen gaan werken. Dat is uiteraard zeer interessant voor het bevorderen van uw wenselijk netwerk. Het is ook een beetje te vergelijken met wat er soms gebeurt bij de digitalisering van de overheidsdiensten. Iedere overheidsdienst is een silo op zich. Hoe ga je die verschillende silo's met elkaar verbinden? Via een horizontale schijf waaraan iedere silo zich kan verbinden, waardoor je uiteindelijk een systeem hebt.

Minister, ik heb daarover een vraag voor u. Wat betreft het luik rond die elf economen, is de belangrijkste boodschap voor mij: hoe zullen we de verschillende silo's die we ondertussen hebben opgebouwd, horizontaal connecteren met het invoeren van de missiegedreven containerbegrippen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Gryffroy, er zijn, zoals toegelicht, ook middelen: Horizon Europe en het Digital Europe Programme. Wij zijn zeer succesvol in projecten rond het digitale in Horizon Europe. We denken dat we dus ook veel uit DIGITAL kunnen halen.

Wat de missies betreft, geeft de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) net aan dat je naar een duidelijke concretisering moet gaan. Die missies mogen niet vrijblijvend zijn. Dat is wat we proberen te doen.

Ik heb er gisteren niets over gezegd – ik had er de tijd ook niet voor –, maar ook het samenwerken tussen clusters is van belang. Ik voorzie daar ook effectief middelen voor. In bijvoorbeeld Moonshot zijn alle clusters betrokken. Zo hebben we de horizontale verwevenheid. Ik denk dat u daar gisteren iets over hebt gezegd, maar ik had het niet meegenomen in mijn antwoord. Daarom wil ik benadrukken dat dit ook voor mij belangrijk is.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik had begrepen dat er tegenover het digitaal kompas geen middelen stonden. Of heb ik dat verkeerd begrepen? Het was in verband met dat digitaal kompas dat ik mij afvroeg: wat is het nu voor Vlaanderen?

Minister Hilde Crevits: Ja, maar je kunt de middelen halen uit Horizon Europa.

Andries Gryffroy (N-VA): Ach zo.

Minister Hilde Crevits: Daarom is het een kompas, om uw middelen gericht te halen. En daarom is het ook van belang dat ik probeer om erop te wegen

Andries Gryffroy (N-VA): Maar het is dus geen conditio sine qua non?

Minister Hilde Crevits: Nee, het is geen conditio sine qua non. Dat is waar.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het informeel leren – 2546 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Alessia Claes (N-VA): Minister, u kondigde een leeroffensief aan, waarmee we dit jaar de 'learning twenties' zouden lanceren. We hebben in deze commissie al vaak gesproken over het ontbreken van een leercultuur in Vlaanderen. We zeggen dat we een strategie zullen ontwikkelen om dat te veranderen en dat we de mogelijkheden om de leergoesting aan te wakkeren, verder zullen onderzoeken. De Vlaamse Regering is op dat vlak ambitieus en wil de komende jaren stappen vooruit zetten. Belangrijk daarbij is de oprichting van het Partnerschap Levenslang Leren, dat onder het voorzitterschap valt van professor Ans De Vos en dat tegen juni 2021 een ambitieus actieplan voor levenslang leren moet uitwerken.

Leren doen we op verschillende manieren. In de literatuur spreekt men over het formeel, het informeel en zelfs het non-formeel leren. De consultant Charles Jennings werkte het 70/20/10-concept uit. Dat concept beschrijft drie fases in het leerproces. 10 procent leren we door middel van een gestructureerd trainingsprogramma, het formeel leren. 20 procent leren we van anderen door coaching en feedback, het non-formeel leren. 70 procent leren we door ervaring, het informeel leren.

Het model heeft zijn gebreken en we kunnen discussiëren over de wetenschappelijke onderbouw of de percentages. Maar het is toch wel opmerkelijk dat de

waarde, die 70 procent, ligt bij het leren door ervaring. Dat is het belang van het informeel leren.

Als het gaat over levenslang leren en het aanwakkeren van die leergoesting wordt er vooral gefocust op de eerste 10 procent, namelijk het volgen van een opleiding, een digitale opleiding of een webinar. Er zijn echter veel meer momenten dat we leren, kennis vergaren en ervaring opdoen. Leren doen we eigenlijk constant, en dus niet alleen tijdens geplande opleidingsmomenten. Ook op de werkvloer wordt er bijgeleerd, ook al zijn we er ons niet altijd van bewust en gebeurt het minder gestructureerd en zonder expliciete begeleiding.

Tussen het formeel en het informeel leren situeert zich het non-formeel leren, bijvoorbeeld door zelfstudie, coaching, e-learning en expertgesprekken. Die vormen wezenlijke onderdelen van de leercultuur. Een leercultuur gaat immers over observeren, experimenteren en oplossingen zoeken. Werknemers en werkzoekenden moeten kunnen aansluiten bij de leervorm die het best bij hen past. Dat kan de motivatie verhogen. In dat opzicht is het belangrijk dat ondernemingen deze vormen van informeel leren actief ondersteunen, promoten en stimuleren. Ze moeten een voedingsbodem creëren waarop het informeel leren zich verder kan uitbreiden.

Hoe wordt het informeel leren tastbaar gemaakt en op welke manier is het zichtbaar in de cijfers over levenslang leren en de leercultuur in Vlaanderen?

Kan het versterken van het informeel leren al dan niet op de werkvloer drempelverlagend en stimulerend zijn om de Vlamingen warm te maken voor het levenslang leren?

Op welke manier wordt het informeel leren meegenomen in de initiatieven van de Vlaamse Regering om de leergoesting aan te wakkeren en de leercultuur in Vlaanderen te versterken?

Minister, hoe zult u de ondernemingen stimuleren om het informeel leren actief op te nemen en eventueel uit te breiden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Claes, voor de cijfers verwijs ik naar het eerste monitoringsrapport 'opleidingsdeelname en de opleidingsinspanningen van werkgevers', dat vorig jaar in juni is verschenen en online ook raadpleegbaar is. Het is een echte aanrader voor iedereen die, zoals u, gepassioneerd is door het thema levenslang leren. In het rapport worden lichtjes andere definities gehanteerd van informeel en niet-formeel leren dan degene die u aanhaalt, maar de essentie blijft wel steeds hetzelfde. De bron van deze definities en cijfers, is de 'Adult Education Survey'.

Hieruit leren we dat 63,4 procent van de Vlamingen tussen 25 en 64 jaar – op het moment van meting – de voorbije twaalf maanden doelbewust en gepland iets zelf had geleerd. Bij hogeschoolden loopt dit zelfs op tot 77 procent, tegenover slechts 46,2 procent bij de kortgeschoolden. Kortgeschoolden zijn ook over het algemeen lager taal- en digitaal geletterd, wat informeel leren moeilijker maakt. Van de niet-beroepsactieven leert 47,5 procent in mindere mate op een informele manier, in vergelijking met werkenden en werklozen, bij wie dat 68,8 procent is.

De manieren waarop informeel wordt geleerd, zijn zeer divers. Zo gaat het bijvoorbeeld over iets doelbewust opzoeken op het internet, het lezen van studieboeken of iets geleerd hebben via een vriend of collega. Dat zijn dan niet altijd goede dingen die men leert, maar toch. Naast de computer worden ook andere media gebruikt om informeel te leren. Bijna een kwart van de Vlamingen leerde

informeel door het bewust bekijken van beelden of beluisteren van beeld- en/of audiomateriaal.

In hetzelfde monitoringsrapport wordt aangegeven dat de niet-schoolse aanpak van informeel leren ervoor kan zorgen dat individuen deze vorm van leren als positief ervaren, wat kan bijdragen tot een sterkere leercultuur. Geen wonder dat het de nodige aandacht krijgt in de conceptnota 'De lerende samenleving'. Dat is een nota van minister Weyts en mezelf. We willen niet alleen het formeel leren stimuleren, maar ook het niet-formeel en informeel leren. Dit is een belangrijke opdracht voor het Partnerschap Levenslang Leren, een opdracht die ze nu ook oppakken.

Een meer concreet initiatief dat ik tot slot graag vermeld, is de overheidsopdracht Leergoesting, via het Europees Sociaal Fonds (ESF), waarmee we in Vlaamse organisaties leer- en didactische principes willen introduceren via concrete leertrajecten, die een positief effect hebben op de motivatie van de medewerkers om te leren en op het leerrendement. Ook informeel leren zit hierin vervat. De ondernemingen zullen daar vanaf het najaar gebruik van kunnen maken.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Minister, ik heb deze vraag gesteld om de klemtoon te leggen op het informeel leren, want vaak gaan we daar al te snel aan voorbij. Het lijkt evident, maar dat is het niet. Het is opvallend dat we heel veel leren maar dat ook beseffen. Ik vind het belangrijk om dat te benoemen. Van nature uit zijn we altijd nieuwsgierig, willen we altijd dingen bijleren. Ik vind dat we dat moeten uitspelen. Als we onszelf kunnen motiveren, als het vanuit onszelf komt, dan kost het ook minder moeite om bij te leren. Ik hoop, minister, dat dit ook wordt meegenomen in de toekomstige plannen over het geplande opleidingsoffensief dat de komende maanden en jaren wordt uitgewerkt.

Ik moet zeggen dat mijn verwachtingen hooggespannen zijn voor het ambitieus actieplan rond levenslang leren, en ik hoop dat we daarin verfrissende en ook vernieuwende elementen kunnen terugvinden om de leercultuur in Vlaanderen te versterken en aan te wakkeren. Ik hoop dan ook dat we het onderste uit de kan gaan halen om de Vlaming te overtuigen tot het levenslang leren, of het 'pitch leren', zoals wij het hier in onze commissie vaak noemen.

Juni 2021, dit jaar, staat dan ook met stip in mijn agenda genoteerd. Daarover had ik ook een bijkomende vraag: kunt u misschien nog toelichten hoe ver het staat met dat Partnerschap Levenslang Leren? En wat is de huidige stand van zaken, op dit moment? Want ik hoop alvast dat we ook vanuit deze commissie ons steentje kunnen bijdragen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel collega, voor de zeer interessante vraag. Dank u wel, minister, voor de toelichting. Er zijn misschien nog een aantal puntjes die ik wil aanbrengen, minister.

We leren graag, en we leren ook graag in de mooiste provincie van Vlaanderen. Ik wil een aantal voorbeelden geven van wat ik zie in mijn eigen provincie, specifiek in de Westhoek dan, waar de provincie van plan is zelf een Westhoekimpulsplan te maken. Een van de speerpunten daarvan is net het levenslang leren. Men probeert daar een model van satellieten op te zetten, en het lijkt me goed dat we ook dat model van zeer dichtbij gaan bekijken, omdat de participatiegraad van volwassenen in levenslang leren sterk gelinkt is met de nabijheid van het aanbod. Dat zou ik dus graag meenemen, en ik vraag me af hoe we werk kunnen maken van de nabijheid van het levenslang leren.

Daarnaast is er ook het Strategisch Plan Geletterdheid. Ook in West-Vlaanderen hebben ze daar een specifiek plan voor opgemaakt. Daar wordt trouwens binnenkort een bevraging opgemaakt over hoe men kijkt vanuit het formeel leren – volwassenenonderwijs en leerplichtonderwijs – en in tweede instantie het informeel leren. Ik denk dus dat er binnenkort heel wat data beschikbaar komen. Mij lijkt het wel interessant om daarnaar te blijven kijken. Maar ik ben ervan overtuigd dat u dat zeker zult doen. Dank u.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Claes, binnen dat partnerschap zijn de werkgroepen nu aan de slag, heel concreet, om acties op te zetten. Er zitten altijd vertegenwoordigers in van werk en onderwijs. Die discussies verlopen goed. Er wordt ook telkens teruggekoppeld. Ik verwacht daar dus wel resultaten van.

Collega Vandromme: hoe zou ik een initiatief van de mooiste provincie van Vlaanderen durven torpederen. Ik ben dus in blijde verwachting van de resultaten, en zeker ook bereid om te kijken of dit een aanpak is die voor herhaling vatbaar is.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Het was heel kort, maar het is alvast positief dat die gesprekken goed lopen. Maar misschien is het een suggestie voor deze commissie om daarover tegen de zomer een hoorzitting te organiseren. We zullen dat misschien straks tijdens de regeling der werkzaamheden nog een keer aankaarten. Dank u wel alvast, voor het antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de samenwerking tussen maatwerk- en reguliere bedrijven – 2677 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, honderd Belgische ondernemers ondertekenden vorige week een open brief waarin ze een pleidooi houden voor een lokaal partnership met een maatwerkbedrijf. Ze zien in zo'n samenwerking alleen maar voordelen. Niet alleen beperkt het hun ecologische impact en bespaart het hun tijd en geld, ook, en vooral, zorgt het voor betrokkenheid. Ze kunnen het eigen product dichtbij huis houden én het laat hun toe lokale tewerkstelling te creëren voor mensen die op de reguliere arbeidsmarkt maar moeilijk aan de bak komen.

Deze open brief is een onderdeel van een hele communicatiecampagne rond het imago van maatwerkbedrijven, dat niet altijd strookt met de werkelijkheid. Maatwerkbedrijven zijn vandaag immers heel performante bedrijven die hoogtechnologisch en professioneel werken.

Als gevolg van de coronacrisis merkten de maatwerkbedrijven een toenemende vraag van reguliere bedrijven uit de buurt, vooral vanwege problemen met bijvoorbeeld onstabiele toeleveringen of stipte leveringen, enzovoort.

Bovendien merkten de maatwerkbedrijven dat start-ups sneller de stap naar maatwerkbedrijven durven te zetten, waarmee een nieuwe markt wordt aangeboord,

maar wat er ook voor zorgt dat een maatwerkbedrijf nog sneller moet kunnen schakelen.

Minister, we weten dat u een goede samenwerking tussen maatwerkbedrijven en reguliere bedrijven graag wilt ondersteunen. In de commissievergadering van 11 februari hadden we het er al even over. U verwees toen naar het VESOC-akkoord (Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité) 'Alle hens aan dek', waar het belang van een sterke samenwerking tussen de reguliere en sociale economie extra in de kijker gezet wordt. Er zijn ook een aantal projecten opgestart zoals bijvoorbeeld het ESF-project (Europees Sociaal Fonds) 'Blended Business Models', waarbij men op zoek gaat naar een diepgaande en innovatieve samenwerking tussen reguliere en sociale economie. Dat klinkt alvast veelbelovend.

Deze honderd ondernemers die de open brief ondertekenden, stellen een mooi voorbeeld voor hun collega's. Ook de mediacampagne valt op. Denkt u nog aan andere extra stimulansen om rond het imago van maatwerkbedrijven te werken? Welke mogelijkheden ziet u om de maatwerkbedrijven te ondersteunen in de uitdaging om steeds sneller te schakelen in functie van de opdrachten die zij binnenkrijgen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Vandromme, dank voor uw vraag. Ik weet dat u een hart hebt voor sociale economie, zoals trouwens een aantal collega's uit deze commissie.

U verwijst naar de campagne van Groep Maatwerk om de vele troeven van onze maatwerkbedrijven beter bekend te maken. Ik ben een heel grote fan van samenwerking tussen de ondernemingen in de sociale economie en de reguliere economie. De wisselwerking en samenwerking tussen beide is een duidelijke ambitie in het beleid. Ook het VESOC-akkoord 'Alle hens aan dek' verwijst er expliciet naar in punt 18 'Versterking van het sociaal ondernemerschap en de sociale economie'. We werken in dat kader nu twee concrete projectoproepen uit: een oproep rond extra opleiding voor doelgroepwerknemers en een open innovatieoproep rond investeringen. We doen dat met het oog op een sterke samenwerking tussen de sociale economie en het normaal economisch circuit.

Ik geef u acht voorbeelden van hoe we de positie van onze maatwerkondernemingen trachten te versterken. Ik zal ze kort duiden.

Ten eerste is er de ESF-oproep 'Blended Business Models', in samenwerking met het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), waar vijf beloftevolle samenwerkingsverbanden kunnen rekenen op een financiële ondersteuning.

Twee, er is de recente oproep 'Circulair werk(t)!', in samenwerking met Vlaanderen Circulair, waarbij reguliere ondernemingen en ondernemingen sociale economie zich verenigen in circulaire hubs. Ondertussen hebben we al twintig van zulke hubs.

Drie, er is de periodieke recurrente oproep 'Innovatie' binnen de sector van de sociale economie waar we ook steun voorzien voor operationele innovatieprojecten. Binnen het kader van het VESOC-akkoord werk ik aan de oproep met betrekking tot de strategische investerings- en innovatiesteun.

Vier, in Vlaanderen zijn er 37 lokale regisseurs Sociale Economie aan de slag. Zij krijgen structurele werkingsmiddelen om in hun regio de samenwerking tussen sociale en reguliere economie te versterken. We besteden daar 2, 2 miljoen euro aan.

Vijf, ik heb het voorbije jaar werk gemaakt van een databank die alle erkende sociale-economiebedrijven groepeerd, waardoor gewone bedrijven heel gemakkelijk de onderneming kunnen terugvinden.

Zes, er zijn de vele mogelijkheden die jullie kennen inzake de enclavewerking. Er zijn mooie samenwerkingsverbanden in de vorm van enclavewerking tussen de sociale en de reguliere economie.

Zeven, ik verwijs graag naar het digitale Single Market Forum over Sociale Economie en Sociaal Ondernemerschap. Dat is een actief discussieforum met het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld en de academische wereld.

Acht, ik moet het ook mee vermelden: er is de uitwerking van het ontwerp-decreet Individueel Maatwerk. Dat zou eigenlijk ook moeten zorgen voor een betere band tussen sociale en reguliere economie. Doelgroepwerknemers zouden vlotter en veiliger moeten kunnen doorstromen naar een gewoon bedrijf. Eergisteren was er de persconferentie over medewerkers in de zorg. Ik vind dat er nog onontgonnen terrein is om mensen die actief zijn in sociale economie ook zorgdagen op zich te laten nemen. Zeker in het kader van het individuele maatwerk denk ik we die pistes actiever moeten verkennen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel, minister, voor het antwoord. Dank u wel voor de goede voorbeelden. Het is altijd interessant om te leren uit goede voorbeelden. We hebben er heel wat gehoord. Ik ben benieuwd naar wat dit individueel maatwerk finaal zal worden. Ik ondersteun zeker ook uw oproep om het onontgonnen terrein rond de zorg nog verder te onderzoeken, zeker nu we alle hens aan dek, alle handen aan het bed nodig hebben.

Ik wil nog verwijzen naar een voorbeeld uit West-Vlaanderen. Er is een studie rond de verankering van sociale economie in West Vlaanderen, uitgevoerd door de provinciale ontwikkelingsmaatschappij (POM) in 2007. Die werd toen ook voorgesteld in deze commissie. Dus het lijkt mij handig en interessant om, zodra die studie is opgeleverd, ook de update eens te bekijken en om de POM eventueel uit te nodigen in deze commissie.

Ik ben in elk geval blij om te horen dat er al zoveel goede voorbeelden zijn en dat we allen pogingen doen om de maatwerkbedrijven zo goed mogelijk in de kijker te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Ik bedank collega Vandromme voor de boeiende vraag. De samenwerking tussen de sociale economie en de reguliere economie vind ik ontzettend belangrijk. We hebben het al geregeld gehad over dit thema. De enclavewerking is een mooi voorbeeld van hoe de sociale en de reguliere economie in elkaar overvloeien en elkaar ook versterken. Ik ben er dan ook van overtuigd dat het strakke onderscheid tussen de sociale economie en de reguliere economie op termijn zal vervagen. Het individueel maatwerk draagt daar ook zijn steentje toe bij.

De coronacrisis heeft aangetoond dat de robuust gewaande supply chain, of de goederenstroom, niet onaantastbaar is. Geert Noels waarschuwde maandagavond in De Afspraak voor het gigantisme. In zijn boek houdt hij een boeiend pleidooi voor een kleine, trage en menselijke toekomst. Dit geeft ook heel wat mogelijkheden. Tijdens deze coronacrisis zijn er boeiende samenwerkingen ontstaan tussen maatwerkbedrijven en reguliere bedrijven. Dat hebben we duidelijk gezien. Men keek minder naar het buitenland voor bepaalde diensten en producten en men zocht naar oplossingen dicht bij huis, hier in Vlaanderen. De maatwerkbedrijven getuigden ook van een enorme veerkracht, aanpassingsvermogen en flexibiliteit om hun activiteiten aan te passen en af te stemmen op de vragen van onze bedrijven. We kunnen dat niet genoeg benadrukken, want dit zijn goede praktijkvoorbeelden en die zijn

waardevol om die kansen beter in de verf te zetten. Ik ben ervan overtuigd dat veel bedrijven onvoldoende weten waar de opportuniteiten liggen. Ik zie daar ook een opdracht voor de sector en ook voor de minister, om daar verder aan te werken.

De campagne waarnaar collega Vandromme verwees, maar ook andere campagnes in het verleden, gaf daarvoor al een goede aanzet. Om die effecten op lange termijn verder te zetten, moeten we de campagnes ook op regelmatige basis verderzetten. Ik hoop dat de sector en de minister ook op datzelfde spoor blijven verdergaan.

Tot slot, we weten dat er nog heel wat kansen en uitdagingen zijn voor de maatwerkbedrijven om te investeren in innovatie en digitalisering. In het verleden werden daar ook heel wat projecten voor opgezet. Er is een recurrent budget van 2,7 miljoen euro voor digitalisering en technologische evoluties.

Ik heb nog een afsluitende vraag, aansluitend bij de vraag van de collega. Op welke manier zullen deze middelen worden ingezet? Hoe zal de innovatie bij de maatwerkbedrijven worden versterkt? Op welke manier kunnen deze middelen bijdragen tot meer samenwerking met de reguliere bedrijven?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor de aanvullende tussenkomsten. Collega Vandromme, ik kan voor beide oproepen – dus zowel de oproep 'Blended business models', met zes projecten, als de oproep rond circulair werk, met twintig projecten – de geselecteerde kandidaten als achtergrondinfo meegeven. Ik zal die gegevens verzamelen en bekijken hoe we die het vlotst aan jullie allemaal kunnen bezorgen.

Het zou heel nuttig zijn om de studie van de provinciale ontwikkelingsmaatschappij eens voor te stellen in de commissie.

Collega Claes, ik heb met veel aandacht geluisterd naar uw uiteenzetting. De troef van maatwerkbedrijven is net de lokale economie dicht bij huis en productie dicht bij huis. Het is een mooi pleidooi voor de maatwerksector. Ik vind het ook de correcte insteek om richting individueel maatwerk uit te gaan en ook heel veel aandacht voor de werknemer te hebben. Ik heb al een paar keer gezegd dat ik een beetje huiver om maatwerk te zien als de ultieme remedie om iedereen in de sociale economie in individuele bedrijven aan de slag te laten gaan. Dat zou niet lukken, maar de bruggen moeten wel veel sterker gebouwd worden.

De open innovatieoproep gebeurt binnen een oproepformule om dossiers in te dienen. Als de oproep gelanceerd is, kun je alle informatie op de website terugvinden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Ik heb niet veel extra info meer. Ik vind het mooi dat iedereen overtuigd is van de sociale economie en van maatwerkbedrijven. Ook de zorg voor de werknemers delen we allemaal. Dat is mooi. We kijken uit naar wat komt. Ik ben zeker bereid om te luisteren naar de hoorzitting van de POM in deze commissie. Ik kan niet aanwezig zijn op de regeling van de werkzaamheden, maar ik hoop dat jullie dat meenemen.

De voorzitter: Dat doen we zeker.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het aantal controles en controleurs bij de afdeling Vlaamse Sociale Inspectie – 2696 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik heb een bijkomende vraag over een aantal cijfers die ik van u heb gekregen in een antwoord op een schriftelijke vraag. Het aantal controles op de tewerkstelling van buitenlandse werknemers door de afdeling Vlaamse Sociale Inspectie van het Departement Werk en Sociale Economie is tijdens de periode 2015-2019 gedaald. In 2020 waren er opnieuw een kwart meer controles tegenover 2019. Dat kwam voornamelijk omdat er administratief on desk werd gecontroleerd. Die controles vergden minder tijd dan een regulier onderzoek ter plaatse. Daarnaast bleek uit de cijfers dat de sociale inspectie 34 voltijds-equivalenten (vte's) had in 2015, in 2020 waren dat er nog 30. In 2020 werden er 11 controleurs ingezet voor de controle op de economische migratie, inclusief de beroepskaarten.

Minister, we moeten zwartwerk door buitenlandse werknemers vermijden en daar zeker voldoende controles op uitoefenen. De bestaande procedures om hier aan de slag te gaan moeten gevolgd worden en onze arbeidswetgeving op dat vlak moet zeker gerespecteerd worden. Alleen zo kunnen we een gelijk speelveld creëren voor alle ondernemers en werknemers.

Daarom stel ik u de volgende vragen. Waarom zijn er minder controles georganiseerd in de periode 2015-2019?

Is er een reden dat er vandaag minder controleurs zijn bij de sociale inspectie dan in de afgelopen jaren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega De Vreese, u vraagt naar de evolutie van de controles. Ik vermoed dat u daarover ook van mijn voorganger heel wat inzichten kunt krijgen.

De controle op de tewerkstelling van buitenlandse werknemers is én blijft een prioriteit van de sociale inspectie, maar ook de controle op de buitenlandse zelfstandigen is van belang. Als gevolg van de zesde staatshervorming is de sociale inspectie sinds 2017 bevoegd om de regelgeving van de beroepskaarten te controleren. Er kwamen toen bevoegdheden bij, zonder dat er daar extra inspecteurs tegenover stonden. Het aantal controles wordt sindsdien gespreid over buitenlandse werknemers en buitenlandse zelfstandigen, waardoor het aantal controles op buitenlandse werknemers licht is gedaald.

Een andere verklaring is ook de daling in het aantal inspecteurs. Het aantal beschikbare vte's voor controles daalde van 35 vte's in 2016 tot 30 vte's in 2020. De daling van het aantal inspecteurs is een gevolg van de uitvoering van het regeerakkoord van de vorige Vlaamse Regering, dus dat voor 2014-2019. De doelstelling was om het aantal personeelsleden van de Vlaamse overheid ingrijpend te laten dalen door het voeren van een selectief vervangingsbeleid. Dat was de zogenaamde koppenbesparing. Dat heeft het Departement Werk en Sociale Economie (WSE) ook consequent gedaan.

Collega De Vreese, het is echter niet allemaal slecht nieuws uit de vorige legislatuur. Door innovatief te werken, bijvoorbeeld met het gebruik van databanken, zorgen we ervoor dat de inspectie efficiënter kan werken. Met de boordtabel voor inspectie waken we erover dat de prioritaire thema's, namelijk de arbeidskaarten, de dienstencheques en de uitzendkantoren, ook de nodige aandacht krijgen binnen de beschikbare personeelscapaciteit.

Ik heb ook een tabelletje, maar misschien is dat met de schriftelijke vraag meegegeven. Collega De Vreese, ik kan u ook nog wat extra info geven over het aantal controles, maar het is mogelijk dat u die al hebt gekregen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, ik heb die inderdaad ontvangen. Ik wou vandaag gewoon wat extra toelichting bij die cijfers vragen. Ik denk dat uit die cijfers inderdaad voor een stuk blijkt dat er, hoewel er minder controles zijn, toch een redelijk, zelfs groot aantal pro justitia's en waarschuwingen zijn. Dat komt waarschijnlijk net door dat systeem van innovatief werken. Ik maak toch die koppeling. Ik denk dat ik gelijk heb wat dat betreft.

Wat ook wordt gezegd, is dat er in 2020 minder controles op het terrein zijn gebeurd. Dat komt natuurlijk door corona. Dat werd echter gecompenseerd door meer administratieve controles 'on desk'. Is dat iets wat in de toekomst meer zal gebeuren? Hebben de controleurs positieve ervaringen daarmee?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega De Vreese, dank u wel voor de belangrijke vraag. Die controles, dat is iets dat absoluut ook moet gebeuren. Mijn vraag sluit daar enigszins bij aan. Minister, u verwees er zelf ook al naar: je hebt de controles op buitenlandse werknemers, maar je hebt dus ook de controles op mensen die hier met een beroepskaart een zelfstandige activiteit komen verrichten. Ik heb de cijfers daarover ook eens bekeken. Dat is inderdaad opgestart in 2017. Toen waren er 67 controles. In 2018 is dat dan gestegen tot 92 onderzoeken. In 2019 is dat dan weer gedaald tot 85 controles. Ik heb geen cijfer over 2020. Misschien kunt u dat nog geven, ik weet het niet, maar kunt u in ieder geval eens nagaan waarom dat in 2019, dus precorona, is gedaald? Ik wil vooral ook vragen om daar toch aandacht voor te blijven hebben, om dat aantal controles voldoende hoog te houden, want we zien dat er telkens ook een zeer hoog overtredingspercentage is in die groep.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik neem de beide opmerkingen mee, zeker die van collega Ongena.

Collega De Vreese, de uitleg die u gaf, klopt.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Bedankt voor alle antwoorden. Ik denk dat die controle op de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en zelfstandigen zeer belangrijk is. Bij diverse sectoren is er immers het gevaar dat er misbruik wordt gemaakt van een eventuele kwetsbare positie van mensen. Dat kan gaan om misbruik, maar dat kan verder gaan, tot mensenhandel. Hoewel men zeker en vast ook moet bekijken op welke manier die administratieve 'on desk'-controles een meerwaarde kunnen betekenen, denk ik dat het ook zeer belangrijk is dat er voldoende controleurs op het terrein gaan kijken. Dan komen er immers natuurlijk vaak heel wat dingen naar boven die niet op papier te zien zijn, bijvoorbeeld over de werkomstandigheden, bijvoorbeeld over de manier waarop mensen daar zijn

gehuisvest. Het lijkt me dus zeer belangrijk om dat goed op te volgen. Er moeten ook voldoende controleurs op het terrein aanwezig zijn om controles uit te voeren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de toegang tot internet voor werkzoekenden die een opleiding volgen – 2703 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Alessia Claes (N-VA): De digitalisering neemt alsmaar toe in onze samenleving. We hebben straks in deze commissie ook een hoorzitting over het boeiende rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) over de rol van artificiële intelligentie in onze maatschappij en in onze economie. Die trend is gezet en er is geen weg terug. Voor de uitoefening van de job, in de vrije tijd, thuis en in de samenleving zullen digitale toepassingen steeds belangrijker worden en een grotere plaats innemen.

In deze context is het ook belangrijk dat de burgers mee zijn in dat verhaal. Wie achterblijft, zal het moeilijker hebben in onze samenleving, ook om een job te vinden. De digitale geletterdheid en de digitale kloof zijn belangrijke thema's. Ongeveer een op de tien Vlamingen heeft geen breedbandverbinding in huis en de digitale vaardigheden nemen ook af naargelang de leeftijd, de scholingsgraad en het inkomen.

Telecomoperator Proximus en Forem (Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation Professionnelle) hebben een partnerschapsovereenkomst getekend. Daardoor zal Forem wifitoeegangscodes ter beschikking kunnen stellen van werkzoekenden die moeilijkheden ondervinden om opleidingen op afstand voort te zetten. De codes blijven actief tot het einde van het lopende academiejaar, dat wil zeggen tot september van dit jaar. Daarmee bouwt Forem een drempel af en zorgt men ervoor dat iedereen de opleiding kan blijven volgen.

Het gebrek aan toegang is een element van de digitale kloof. De digitale kloof aanpakken is natuurlijk veel complexer. Dat beseft ik ook, want we hebben ook die soft skills, die zelfredzaamheid en een netwerk nodig waar we een beroep op kunnen doen wanneer we problemen of vragen hebben. In die zin moeten we mensen weerbaarder maken om de weg te zoeken en te vinden in de digitale wereld. Op dat vlak levert de Vlaamse Regering al heel wat inspanningen.

Minister, op welke manier ondersteunen VDAB en de partners de cursisten die niet beschikken over een internetverbinding of het materiaal om een onlineopleiding te volgen?

Wat is uw standpunt over het aanbieden van een internetverbinding en het ter beschikking stellen van materiaal aan cursisten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Claes, dit is een mooie vraag om mee te eindigen wanneer men digitaal aan het vergaderen is.

VDAB onderneemt verschillende acties om drempels tot opleidingsdeelname weg te werken. Wie een opleiding volgt bij VDAB of de partners, beschikt in het

opleidingscentrum zelf over de apparatuur en internettoegang die nodig zijn om deze opleiding goed te kunnen volgen.

Naar aanleiding van de abrupte lockdown van midden maart 2020, bij de start van de coronacrisis, zijn VDAB en zijn partners echter moeten overschakelen op thuisleren of afstandslernen voor die opleidingen waar dit mogelijk is. Hiertoe heeft VDAB in dat jaar bijna 1000 IT-toestellen uitgeleend aan cursisten, zodat zij van thuis uit hun opleiding zouden kunnen verderzetten. Dit loopt in 2021 verder met een uitgeleend contingent van in totaal 1100 toestellen. Daarnaast is samen met Proximus en Telenet voorzien in gratis internetvouchers voor kwetsbare cursisten wier opleiding digitaal kon worden verdergezet. Dit wordt bestendigd in 2021.

Het toekennen van een gratis internetvoucher gebeurt op basis van de inschatting van de VDAB-bemiddelaar of opleidingsinstructeur, ook vanuit de objectieve vaststelling dat ondanks de toenemende digitalisering 10 procent van de Belgische bevolking niet beschikt over een internetaansluiting. Huishoudens met een laag inkomen en alleenstaanden zijn het meest kwetsbaar. De kloof inzake internetgebruik verkleint stelselmatig, maar zeker oudere mensen en mensen met een heel laag inkomen zijn een belangrijke indicator voor niet-gebruik.

Daarnaast zijn ook een kwaliteitsvolle toegang en kwaliteit van de drager belangrijk. Het ontbreken van een kwaliteitsvolle toegang creëert een bijkomende kloof. Dat is recent aangetoond in de Barometer Digitale Inclusie van de Koning Boudewijnstichting.

Om die reden wil ik de digibanken oprichten en op die manier de digitale uitsluiting verkleinen. Ik heb drie inhoudelijke doelstellingen, namelijk de gelijke toegang tot digitale technologie, de versterking van laagdrempelige opleidingen en kennisdeling en door middel van begeleiding op fysieke knooppunten voor een verbeterde digitale toegang tot essentiële diensten zorgen. Het gaat dan, bijvoorbeeld, om bibliotheken, kringwinkels en buurthuizen. Dat zijn plaatsen waar kwetsbare mensen komen. De doelgroep van de digibanken omvat alle volwassenen ouder dan 18 jaar met een risico op digitale achterstand. Het is mijn bedoeling dit zo snel mogelijk aan de Vlaamse Regering voor te leggen.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Minister, ik ben heel blij met uw antwoord. U wilt verder inzetten op het wegwerken van de digitale kloof. We hebben het net over de toename van IT-toestellen en over vouchers gehad. Het is belangrijk dat VDAB initiatieven neemt om die drempels effectief af te bouwen, zodat elke cursist een opleiding kan volgen.

Ik grijp de beslissing van de Waalse overheid ook aan om de er de aandacht op te vestigen dat er nog altijd knelpunten zijn die met de digitalisering samenhangen. Voor ons lijkt het evident; we beschikken allemaal over een computer en we vergaderen hier al heel de voormiddag, we hebben een smartphone en zijn permanent online. Voor sommigen is dat niet vanzelfsprekend. Als cursisten een opleiding niet kunnen voortzetten, omdat ze de infrastructuur niet hebben of omdat ze geen toegang tot het internet hebben, is dat een gemiste kans. Dat betekent niet dat ik hier een pleidooi wil houden om alles zomaar gratis te maken. Een gratis internetverbinding is niet altijd zaligmakend. Wie niet gemotiveerd is en geen opleiding wil volgen, zal hierdoor niet plots het licht zien. Ik denk wel dat we op deze manier stappen vooruit kunnen zetten.

Zoals ik heb aangegeven, moeten we ook een beroep doen op de zelfverantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid van de cursisten. Dat zijn belangrijke vaardigheden op de arbeidsmarkt. Dit sluit aan bij mijn vraag om uitleg over het informeel leren. Door mensen de verantwoordelijkheid te geven, kunnen ze een

beroep doen op hun probleemoplossend vermogen. Dat we op die manier nuttige vaardigheden meegeven, is een aspect dat we moeten benadrukken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.